

Ministrstvo za kulturo
Maistrova ulica 10
1000 Ljubljana

Zadeva: Dopolnilo sindikata ZASUK k Uredbi o samozaposlenih v kulturi

Spoštovani,

v sindikatu ZASUK smo s člani preučili vaše predloge in spremembe k Uredbi za samozaposlene v kulturi in kot ključno novost pozdravljamo uvajanje kariernih razredov. Pomembno se nam zdi tudi upoštevanje dolgotrajnih odsotnosti z dela (bolniška, starševski dopust ipd.) v obdobju, v katerem se preverjajo dosežki za podaljšanje pravice do plačila prispevkov. V nadaljevanju tega dokumenta strnjujemo pripombe, za katere se nam zdi kritično, da se vključijo v predlagano Uredbo.

1. Nezadostna transparentnost predlogov sprememb

Preden naslovimo vsebinske vidike, bi radi izpostavili kritiko članstva, da je način, kako se je Uredba poslala v javno obravnavo, uporabniško neustrezen. Razdrobljenost dokumentov s prilogami brez ustreznega tolmačenja je samozaposlenim izredno otežila vsebinsko analizo in številne odvrnila od branja, čeprav bodo predlagane spremembe korenito vplivale na njihovo delo. Največji problem je, da spremembe v dokumentih niso jasno označene, kar bi samozaposlenim pomagalo, da bi takoj prepoznali novosti in bi o njih podali mnenja. Tako na primer iz Uredbe ni razvidno, katerih 8 poklicev je dodanih na novo in katerim 20 poklicem se spreminjajo kriteriji obsega in na kakšen način. Poleg tega je bila Uredba v javno obravnavo poslana tik pred začetkom šolskih počitnic, kar so člani izpostavili kot dodaten problem, da se v tako kompleksno in obenem pomembno Uredbo zaradi primanjkovanja časa (varstvo šoloobveznih otrok), niso mogli ustrezno poglobiti.

Predlog 1 sindikata Zasuk je proceduralen: Ministrstvo za kulturo naj ustrezno podaljša rok za zbiranje pripomb za dodaten mesec dni in ob tem v dokumentih ustrezno označi predloge sprememb, da bodo ljudje, na katere bodo spremembe vplivale, s predlogom novosti tudi dejansko transparentno seznanjeni.

2. Reševanje prekarnosti pomeni najprej priznavanje doprinosa prekarnega dela

Kot smo že poudarili, se nam zdi bistvena koristnost Uredbe uvajanje kariernih razredov. Ta predlog pa je potrebno še nadgraditi, če želi Ministrstvo za kulturo resnično izboljšati položaj delavcev v kulturi, kot je zapisano v spremnem dopisu. Največ pripomb članstva se namreč nanaša prav na dokazovanje napredovanja v najvišja dva razreda (II. in I. razred).

Obstoječ predlog Ministrstva za napredovanje je v Prilogi I opredeljen kot: *“Za delovne izkušnje na področju kulture in umetnosti se štejejo: samozaposlenost na področju kulture in umetnosti, samostojno podjetništvo (s. p.) z ustrežno klasifikacijo dejavnosti, ki spada na področje kulture, redna zaposlitev v javnih zavodih (v nadaljnjem besedilu: JZ), agencijah ali skladih, v nevladnih organizacijah (v nadaljnjem besedilu: NVO) s področja kulture ali drugih pravnih osebah zasebnega prava z ustrežno klasifikacijo dejavnosti, ki spada na področje kulture, ter pedagoško delo v javnih ali zasebnih izobraževalnih zavodih na področju kulturnih vsebin v Sloveniji in mednarodnem prostoru.”*

Če želimo resnično nagovoriti težave, ki jih je državni sekretar Rusjan opredelil kot probleme "t.i. izgubljenih generacij, visoko prekariziranih mladih v kulturi, ki imajo po zaključku študija težave z ureditvijo svojega pravnega statusa", je nujno, da v delovna leta, ki se upoštevajo za uvrstitev v nove karierne razrede, upoštevamo tudi a) delo v prekarne oblikah dela in b) vse dejanske delovne izkušnje, ne le v kulturnem sektorju.

a) Priznavanje prekarne dela

Generacije delavcev, rojenih v obdobju med poznimi 70-timi vse do začetka 90-ih, ki so bile najmočnejše prizadete z dokončnim zlomom instituta varne zaposlitve zaradi naraščajoče prekarnosti in globalne finančne krize ravno v času njihovega vstopa na trg dela. Pogoje 20 in 30 delovnih let, kot sta trenutno definirana v predlogu uredbe, te generacije ne bodo mogle ustrezati vse do konca kariere, kar jih bo v obliki nizke pokojnine preganjalo tudi v času pokoja, torej vse do konca življenja - trenutni predlog uredbe tem delavcem namreč ne priznava vseh let dela prek študentskih napotnic ter avtorskih in podjemnih pogodb.

Zaradi neupoštevanja let prekarne dela predstavljamo konkreten primer naše članice, ki bi razred I, navkljub vseživljenjskemu delu v kulturnem sektorju, dosegela šele pri 60-ih letih, tik pred upokojitvijo, saj ima:

- po trenutni verziji uredbe 5,4 let delovne dobe, pridobljenih kot samozaposlena v kulturi in na podlagi pogodbe za določen čas za delo v kulturi,
- uradno priznane pokojninske dobe pri ZPIZ-u za 8,5 let, zbranih na podlagi različnih oblik dela, tudi avtorskih in podjemnih pogodb,

- dejansko pa 11 let delovnih izkušenj v kulturi in drugih sektorjih v vrsti različnih prekarnih oblik dela, vse od prakse, prostovoljstva, študentskega dela, avtorske in podjemne pogodbe, zaposlitve in samozaposlitve.

Tako obstoječi predlog uredbe predvideva priznanje zgolj polovice dejanske delovne dobe posameznice!

b) Priznavanje vseh delovnih izkušenj, ne le v kulturnem sektorju

Pri upoštevanju kariernega napredovanja je poleg neupoštevanja prekarnega dela izrazito problematično tudi zgolj upoštevanje del s kulturnega sektorja. Takšna ureditev je nesmiselna, saj namesto upoštevanja dejanskega dela oža polje z opredeljevalci, ki nimajo dejanske povezanosti s prakso. Navajamo možne primere:

- Delavka lahko opravlja kulturno delo v drugem sektorju - kot samozaposlena oblikovalka več let opravlja oblikovalsko delo pri Slovenskih železnica.
- Delavka ima lahko registrirano dejavnost po SKD, ki ne spada v kulturni sektor, pa deluje kot kulturna delavka (npr. arhitektka). Lahko ima osnovno dejavnost po SKD registrirano kot C31.090 - "Proizvodnja drugega pohištva", ker poleg drugih del (kot na primer scenografije) izdeluje unikatne luči in druge dekorativne izdelke za dom in jih prodajala na umetniških sejmih.

Poleg tega v drugih sektorjih za napredovanje ali za uveljavljanje dodatka na delovno dobo šteje vsa delovna doba, ne le tista, dosežena v istem sektorju. Ker postaja trg dela vse bolj dinamičen, prehodi med sektorji in poklici pa vse hitrejši in pogostejši, moramo že zdaj slediti trendom, ki so del karierni resničnosti mnogih samozaposlenih v kulturi. Nenazadnje je problematična tudi terminologija "kulturni sektor", saj je na ravni EU ustaljen termin "kulturno-ustvarjalni sektor".

Predlog 2: Ministrstvo za kulturo naj upošteva vse izkušnje ne glede na obliko dela, v kateri so bile pridobljene - to pomeni vključevanje vseh prekarnih del: prakse, študentsko delo, delo na avtorsko pogodbo, delo na podjemno pogodbo, prakse, osebno dopolnilno delo in prostovoljsko delo. Zasleduje naj načelo, da bi bilo zares izgubljenih let dela in življenja čim manj. Štejejo naj vsa dokazljiva obdobja, predstavljena v preprostem portfelju delovnih izkušenj, po potrebi dopolnjenim z izpisom pokojninske dobe iz ZPIZ-a, pogodbami o zaposlitvi, izpisi iz Poslovnega registra, priporočili, ter dopisi organizacij, kjer je posameznik deloval.

3. Podpodročne pomanjkljivosti

Člani opozarjajo na nekatere pomanjkljivosti za posamezna področja oziroma poklice, kar nakazuje premajhno vključenost določenih profilov delavcev in stanovskih organizacij v pripravo rešitev uredbe. Tako je recimo očitna škrbina, da je med slovenskimi nagradami za oblikovanje na seznam uvrščena le nagrada Brumen.. Gre sicer za pomembno nagrado za grafično oblikovanje, ob tem pa manjka cel seznam nagrad, ki so relevantne za oblikovalce tekstilij in modne oblikovalce, produktne oblikovalce, storitvene oblikovalce itd. V priponki dodajamo dolg seznam v predlogu uredbe nepriznanih nagrad za knjigo, ki ga je po mnenju članstva Zasuka nujno vključiti.

Predlog 3: Ministrstvo pozivamo, da ustrezno dopolnijo manjkajoč seznam nagrad za oblikovanje (npr. BIO, SOF, Zlata hruška, Netko, BIG, Made in Slovenia, ...). Obenem ministrstvo pozivamo, da se vnovič preverijo tudi nagrade na ostalih področjih ter vključijo še druge predloge nagrad samozaposlenih in stanovskih organizacij za specifična podpodročja. Pri seznamu nagrad ne glede na področje je potrebno dopolniti, da gre za okviren in ne dokončen seznam relevantnih nagrad za specifično področje.

Predlog 4: V Uredbi predvideti rešitev za situacijo, ko v primeru specifičnega poklica ne obstaja kredibilna stanovska nagrada. Kriterij "nominacije za nagrade in nagrade" v višini 5 točk naj se v takšnem primeru izvzame, te točke pa naj se pridajo referenčnosti prijavitelja.

Sindikata je zbral tudi odzive članov na kriterije za posamezne poklice, odzvali so se književni ustvarjalci, AV prevajalci in fotografi, in sicer bi želeli ustrezno spremembo sledečih kriterijev:

- Za poklic književnik / dramatik / esejist / pesnik / pisatelj naj se med kriterije obsega doda alineja o referenčnih nastopih v Sloveniji (1 točka) in referenčnih nastopih v tujini, ki naj bodo zaradi zahtevnosti preboja na tuja literarna polja ovrednoteni z več točkami kot nastopi doma (5 točk).
- Za poklic fotograf razširiti nabor referenc, saj se številni fotografi in videasti preživljajo s pokrivanjem kulturnih dogodkov, da tako financirajo čas za ustvarjanje umetniške fotografije ali videa ali pa celo v celoti opravljajo predvsem to delo. Zato naj v kriterij obsega dela šteje tudi pokrivanje samostojnih dogodkov (0,5 točke) ali večdnevni festivalov s fotografijo (2 točki).
- Za poklic prevajalec na področju kulture / tolmač upoštevati, da je za večino avdio-vizualnih prevajalcev kriterij prispevek k internacionalizaciji in medsektorska vpetost nedosegljiv in bi bilo smiselno, da se 5 točk od internacionalizacije vključi k celostni oceni.

S spoštovanjem,

Miha Blažič, splošni koordinator ZASUK

PRILOGA: Nagrade za knjigo

- nagrada za najbolj perspektivnega literata Urška
- nagrada za najboljši prevod mladinskega dela Vasje Cerarja
- nagrada Radojke Vrančič
- nagrada in listine Pont
- vitez_inja poezije
- Veronikina nagrada
- Mala Veronika
- nagrada Fanny Haussmann
- nagrada Mira
- čaša nesmrtnosti
- nagrada Maruše Krese
- modra ptica
- zlata hruška
- Lastovka
- Airbeletrinin natečaj za kratko zgodbo
- čaša nesmrtnosti (velenjica) za vrhunski desetletni pesniški opus
- Grumova nagrada
- srednješolski natečaj za najboljši haiku
- Župančičeva frulica
- Ali govoriš emojščino?
- Pesniška olimpijada